

аналітичний рахунок «Переробка цукрових буряків за давальницькою схемою».

За умов виробництва продукції буряківництва цукровим заводом на орендованих землях витрати на вирощування варто обліковувати на субрахунок 231 «Рослинництво», аналітичному рахунку «Виробництво цукрових буряків», а облік витрат з переробки цукрових буряків на субрахунок 233 «Промислове виробництво», аналітичному рахунку «Виробництво цукру».

Література

1. Закон України «Про холдингові компанії в Україні» від 15.03.2006 р. № 3528-IV.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затв. наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи», затв. наказом Міністерства фінансів України від 18.11.2005 р. № 790.
4. *Андрійчук В.Г.* Капіталізація сільського господарства: стан та економічне регулювання розвитку: [монографія] / В.Г. Андрійчук. — Ніжин: ТОВ В-во «Аспект-Поліграф», 2007. — 216 с.
5. *Єранкін О.О.* Маркетинг в АПК України в умовах глобалізації: монографія / О.О. Єранкін. — К.: КНЕУ, 2009. — 419 с.
6. *Лозовицький С.П.* Методичні і організаційні аспекти обліку й аудиту холдингових компаній : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.04 «Облік, аналіз та аудит» / С.П. Лозовицький. — Львів, 2004. — 20 с.

Стаття надійшла до редакції 16.03.2011 р.

УДК 657.471

М. М. Кругла, ст. викладач,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РЕГУЛЮВАННЯ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА

У статті розглянуто нормативно-правові аспекти організації виробництва продукції молочного скотарства, забезпечення якості продукції та їх вплив на організацію облікового процесу в господарстві.

Ключові слова: продукція молочного скотарства, нормативно-правове регулювання виробництва, якість продукції, виробництво.

В статье рассмотрены нормативно-правовые аспекты организации производства продукции молочного скотоводства, обеспечения качества продукции, а также их влияние на организацию учетного процесса в хозяйстве.

Ключевые слова: продукция молочного скотоводства, нормативно-правовое регулирование производства, качество продукции, производство.

Normative legal aspects of organizing the manufacture of the dairy cattle-breeding production are considered in the article and their influence on organizing the registration process in the farm as well.

Key words: dairy cattle-breeding production, normative legal regulation of production, quality of production, manufacture.

Постановка проблеми Економічний спад в агропромисловому комплексі нашої держави послаблює продовольчу безпеку країни та зумовлює ріст імпорту продовольства та сільськогосподарської сировини. На жаль, негативні явища характерні й для галузі молочного скотарства. Низька продуктивність корів, зменшення поголів'я тварин у колективному секторі господарювання, перерозподіл основного обсягу виробництва молока в бік особистих селянських господарств, з одного боку, та зростання обсягів виробництва молокопродуктів, з іншого боку, свідчать про існування проблеми виробництва і заготівлі якісної молочної сировини.

Аналіз існуючих досліджень за даною проблемою Проблеми якості продукції та ефективності виробництва молока стали об'єктом дослідження у наукових роботах вітчизняних учених Н.А. Герасимович, В.Н. Зимовця, М.М. Ільчука, С.Р. Камілової, О.А. Козак, В.О. Пабата, М.К. Пархомця, О.М. Шпичака та ін.

Виділення невирішених проблем та формулювання цілей статті Перед управлінням галуззю молочного скотарства постає потреба розробки економіко-організаційних механізмів підвищення та підтримання рівня якості виробленої продукції. У зв'язку з цим слід переглянути законодавче і нормативно-правове регулювання виробництва продукції молочного скотарства як визначальну складову юридичної бази управління якістю продукції з метою приведення обліку у відповідність з вимогами чинного законодавства, яке регулює облік виробництва продукції молочного скотарства.

Мета статті полягає в оцінці достатності та відповідності діючої нормативно-правової бази щодо виробництва продукції молочного скотарства та забезпечення її якості потребам сьогодення та дослідженні її впливу на організацію обліку процесу виробництва на підприємстві. Реалізація вказаної мети статті забезпечується вирішенням таких завдань:

1) розглянути чинний порядок нормативно-правового регулювання виробництва продукції молочного скотарства та забезпечення належної її якості;

2) дослідити вплив правових чинників на організацію обліку виробництва продукції галузі молочного скотарства.

Виклад основного матеріалу. Конституція України [1] гарантує права громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на інформацію про якість харчових продуктів, а положення Закону України «Про захист прав споживачів» [2] підтверджують, що споживач має право на захист своїх прав державою, зокрема, стосовно належної якості продукції і обслуговування; безпеку продукції; необхідну доступну, достовірну та своєчасну інформацію про продукцію, її кількість, якість та асортимент.

Реалізація зазначених норм зумовлює обов'язковість державного регулювання умов виробництва та переробки продукції молочного скотарства, що охоплює створення інформаційної системи про якість продукції, визначення необхідних вимог, яким має відповідати ця продукція, а також здійснення державними органами контролю за дотриманням суб'єктами підприємницької діяльності передбачених вимог. Водночас, усі фізичні і юридичні особи, які працюють у сфері виробництва і переробки продукції молочного скотарства, зобов'язані дотримуватися визначених правил.

Згідно Закону України «Про молоко та молочні продукти» [3], серед напрямів державної політики щодо забезпечення якості молока і молочних продуктів виділяємо:

—забезпечення потреб держави в молочних продуктах широкого асортименту;

—здійснення контролю за безпечністю та якістю молока, молочної сировини і продуктів;

—розроблення загальнодержавних програм розвитку селекційно-племінної справи.

Державний контроль та нагляд у сфері виробництва, переробки, реалізації, експорту та імпорту молока, молочної сировини та молочних продуктів здійснюють: з питань додержання ветеринарно-санітарних вимог у процесі утримання тварин, виробництва молока, молочної сировини, постійного контролю, нагляду з проведенням моніторингових досліджень за показниками їх безпечності — державні установи ветеринарної медицини; з питань додержання санітарних норм і правил у процесі розроблення технічних умов і регламентів на молочні продукти, визначення показників їх безпечності та здійснення періодичного нагляду у

процесі виробництва і обігу молочних продуктів — установи та заклади державної санітарно-епідеміологічної служби; з питань додержання виробником вимог нормативних документів, технічних регламентів, пов'язаних з якістю продукції (крім ветеринарно-санітарних вимог), вимог періодичного державного метрологічного нагляду та вимог законодавства у сфері захисту прав споживачів — органи виконавчої влади з питань технічного регулювання та споживчої політики.

Контроль за безпечністю та якістю молока, молочної сировини і молочних продуктів здійснюється самими суб'єктами господарювання шляхом додержання умов виробництва, зберігання та реалізації молока, молочної сировини і молочних продуктів відповідно до нормативно-правових актів; створення та діяльності лабораторій, обладнаних сучасними приладами і відповідними реактивами для визначення показників безпечності та якості молока.

Власник виробничих потужностей повинен слідкувати за дотриманням термінів дії дозвільних документів на виробництво та реалізацію молока. До складу таких документів входять: атестат виробника молока, що видається суб'єктам господарювання всіх форм власності, які здійснюють виробництво та переробку молока та відповідно до порядку ведення реєстру атестованих виробників молока, молочної сировини і молочних продуктів пройшли атестацію виробництва на строк 5 років [4].

Відповідно до ГРУ 46.14.01-99 «Сировина молочна, одержана від корів з господарств неблагополучних щодо інфекційних хвороб» [5] виробниками молочної сировини заготівельним організаціям щомісячно надається довідка державної установи ветеринарної медицини про ветеринарно-санітарне благополуччя господарств — постачальників молочної сировини.

Сільськогосподарські товаровиробники подають переробним підприємствам довідку про якість молочної сировини за показниками безпеки один раз на півроку, а при використанні молочної сировини для виробництва продуктів дитячого харчування — щомісяця. Підприємства, що реалізують сировину для виробництва продуктів дитячого харчування повинні бути розміщені на території, якій надано статус спеціальної сировинної зони для виробництва сільськогосподарської продукції, що відповідає санітарно-гігієнічним вимогам виготовлення продуктів дитячого та дієтичного харчування та мати сертифікат якості молока.

Якщо ж молочна сировина одержана у господарствах, неблагополучних до інфекційних хвороб тварин, проте її реалізація до-

зволена державними установами ветеринарної медицини, тоді перед відправкою продукція повинна піддатись обробці. Приймання молока від корів з клінічними проявами хвороб категорично заборонене.

Вирішення питання контролю за станом здоров'я тварин частково забезпечується ідентифікацією поголів'я великої рогатої худоби, яке переважно проведене в Україні відповідно до наказу Мінагрополітики України «Про запровадження ідентифікації та реєстрації великої рогатої худоби» [6]. Система ідентифікації і реєстрації тварин запроваджена з метою одержання надійної інформації про поголів'я худоби щодо породи, статі, віку та місця знаходження для прогнозування ринків продукції тваринництва, а також для контролю за здоров'ям тварин та контролю за санітарним станом, якістю і походженням продукції тваринництва. Ідентифікація сприяє кращій охороні території України від епізоотичних захворювань, ветеринарного контролю щодо профілактики, лікування та ліквідації інфекційних, інвазійних і незаразних хвороб, контролю за переміщенням тварин. Варто зазначити, що без проведення ідентифікації і реєстрації тварин заборонені переміщення великої рогатої худоби з господарства в господарство, реалізація молока та забій тварин на м'ясо, право на продаж власної тварини та випасання її на громадському пасовищі. На неідентифікованих тварин не видаються документи для отримання державної дотації на молоко.

Відповідно до положень бюджетної програми «Державна підтримка галузі тваринництва» та порядку нарахування податку на додану вартість, що сплачується до державного бюджету переробними підприємствами за реалізовані ними молоко, молочну сировину та молочні продукти, м'ясо і м'ясопродукти, іншу продукцію переробки тварин, закуплених у живій вазі, а також виплати і використання коштів, що надійшли від його сплати [7] передбачене використання бюджетних коштів на державну підтримку галузі тваринництва шляхом здійснення виплати: дотації за реалізоване переробним підприємствам молоко та часткового відшкодування вартості закуплених племінних нетелей та корів молочного, м'ясного і комбінованого напрямку продуктивності.

Дотація за молоко надається на безповоротній основі сільськогосподарським підприємствам і фізичним особам — виробникам молока, що виробили та продали молоко переробним підприємствам, які пройшли атестацію виробництва молока, молочної сировини і молочних продуктів, за 1 кг молока в перерахунку на базисну жирність. Бюджетна дотація за реалізоване молоко на

2011 рік становить сільськогосподарським підприємством — 0,35 грн за 1 кг у перерахунку на базисну жирність, фізичним особам — 0,3 грн за 1 кг у перерахунку на базисну жирність. Стимулювання підвищення якості молока в Україні, яке відповідає вимогам державного стандарту, здійснюється на сьогодні шляхом доплати у відсотках до закупівельної ціни: виробникам молока гатунку «екстра» у розмірі 25 %, молока вищого гатунку — 20 % до закупівельної ціни.

Часткове відшкодування витрат фізичним особам (населенню) за закупівлю нової установки індивідуального доїння — у межах фактичних витрат, але не більш як 5000 грн за одиницю.

Комплексним показником якості молока є гатунок, під яким розуміється градація продукції певного виду за одним чи кількома показниками якості, що встановлені нормативно. Відповідно до останнього ДСТУ 3662-97[8] «Молоко коров'яче незбиране: вимоги при закупівлі» виділяють 4 гатунки молока: екстра, вищий, перший та другий. Введення гатунку «екстра» зумовлено зростанням світових вимог до якості молока. Міжнародні стандарти якості молока стають дедалі жорсткішими, зокрема, виробник молочних продуктів повинен мати можливість ідентифікувати, продавати та експортувати продукцію до іншої країни у разі підтвердження, що сировина, з якої вироблено продукцію відповідає вимогам міжнародних стандартів якості.

У державному стандарті ДСТУ 3662-97 «Молоко коров'яче незбиране. Вимоги при закупівлі» здійснено гармонізацію показників якості та безпеки сирого молока щодо вимог Директиви Ради Європи 92/46/ЕЕС «Про встановлення медико-санітарних правил виробництва і розміщення на ринку сирого молока, молока підданого тепловій обробці і продуктів на молочній основі» [9].

За вимогами нового стандарту, в порівнянні з попереднім, більш жорстко регламентуються гранично допустимі рівні вмісту бактерій, хоча поки що набагато менші ніж у країнах ЄС — у останніх допустимою вважається кількість бактерій не вище 100 тис. од. на см³ молока, в Україні 300—3000, вперше включені вимоги до обмеження вмісту соматичних клітин — кількість соматичних клітин стандарту в Україні не повинна перевищувати 400—800 тис. од. на см³ молока, залежно від гатунку (у ЄС — до 400 тис. од.).

ДСТУ 3662-97 містить вимоги до безпечності сирого молока шляхом регламентування граничного вмісту токсичних елементів, пестицидів, мікотоксинів, антибіотиків та радіонуклідів, а також значень мікробіологічних показників. Відповідно до

«Обов'язкового мінімального переліку досліджень сировини, продукції тваринного та рослинного походження, комбікормової сировини, комбікормів, вітамінних препаратів та ін., які слід проводити у державних лабораторіях ветеринарної медицини і за результатами яких видається ветеринарне свідоцтво (ф-2)» [10] визначення відповідності зразку молока збірного гранично допустимим значення показників безпечності проводиться у районній та обласній державних лабораторіях ветеринарної медицини за таким порядком: на вміст токсичних елементів, пестицидів, антибіотиків досліджується один раз на півроку; на вміст мікотоксинів — один раз на рік; радіонуклідів — один раз на квартал; на мікробіологічні показники — один раз на місяць.

Вперше у ДСТУ 3662-97 у структурі ціни за 1 т молока встановлена зважена оплата за вміст жиру та білка. З метою економічної зацікавленості товаровиробників у підвищенні вмісту масової частки і жиру, і білка в незбираному молоці з 2002 року 40 % ціни визначає жирність молока, а інших 60 % — значення білку.

Гарантії дотримання ДСТУ 3662-97 закріплені ст. 4 «Вимоги до показників якості та безпеки молока» Закону України «Про молоко та молочні продукти», де зазначається, що вироблене в Україні молоко повинно відповідати показникам якості та безпеки [3]. Цим же законом закріплено, що «при виробництві традиційних молочних продуктів забороняється використовувати жири й білки немолочного походження, а також будь-які стабілізатори і консерванти.

Забезпечення якості продукції, яку отримує споживач, формується на кожному з етапів виробничо-збутового процесу: підготовчому (під час вивчення ринку, проектування та розробки технічних вимог до продукції, матеріально-технічного постачання, підготовки виробничих процесів), етапі виробництва, зберігання (первинний обробіток та охолодження молока), етапі реалізації (транспортуванні і прийманні молока на переробному підприємстві).

На наш погляд, особливого значення та раціональних підходів нині потребує інтеграційна система виробництва і заготівлі молока. Адже при ефективній інтегрованій системі виробництва і заготівлі переваги отримують як споживачі, так і виробники молока. Вона забезпечує отримання якісного молока населенням країни, збільшує прибутковість виробників і підвищує рентабельність галузі, а узгодженість дій на ринку надає кращі можливості формування ціни, розподілу доходу та державної підтримки.

Висновки Отже, в Україні створено систему контролю якості та безпечності продукції молочного скотарства, зокрема, відпові-

дно до вимог європейських країн розроблена необхідна нормативно-правова база з регулювання виробництва продукції молочно-го скотарства та забезпечення належної її якості; функції щодо контролю і нагляду за дотриманням показників якості і безпечності молочної сировини покладено на державні органи та самих сільськогосподарських товаровиробників.

Література

1. Конституція України..
2. Закон України «Про захист прав споживачів» № 1023-XII. від 12.01.1991 р.
3. Закон України «Про молоко та молочну продукцію» № 1870-IV від 24.06.04 р.
4. Порядок ведення реєстру атестованих виробників молока, молочної сировини і молочних продуктів: Затв. наказом Міністерства аграрної політики України, Міністерства охорони здоров'я України, Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики 21.01.2005 №24/28/18.
5. ГРУ 46.14.01-99. Сировина молочно, одержана від корів з господарств неблагополучних щодо інфекційних хвороб.
6. Наказ Міністерства аграрної політики «Про запровадження ідентифікації і реєстрації великої рогатої худоби» від 17.09.2003р. № 342 .
7. Порядок нарахування податку на додану вартість, що сплачується до державного бюджету переробними підприємствами за реалізовані ними молоко, молочну сировину та молочні продукти, м'ясо і м'ясопродукти, іншу продукцію переробки тварин, закуплених у живій вазі, а також виплати і використання коштів, що надійшли від його сплати: Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 2 березня 2011 р. № 246.
8. ДСТУ 3662-97 «Молоко коров'яче незбиране. Вимоги при закупівлі»: Затв. наказом Держстандарту України від 05.12.1997 р. №736.
9. Директива Ради Європи «Про встановлення медико-санітарних правил виробництва і розміщення на ринку сирого молока, молока підданого тепловій обробці, і продуктів на молочної основі» № 92/46/ЕЕС від 16.06.92 р.
10. Наказ Міністерства агропромислового комплексу України «Про затвердження обов'язкового мінімального переліку досліджень сировини, продукції тваринного та рослинного походження, комбікормової сировини, комбікормів, вітамінних препаратів та ін., які слід проводити у державних лабораторіях ветеринарії і за результатами яких видається ветсвідоцтво (Ф-2) від 03.11.1998 р. №16.

Стаття надійшла до редакції 09.04.2011 р.